Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 25 czerwca 2020 r.*

Odwołanie – Służba publiczna – Parlament Europejski – Pracownik kontraktowy – Artykuły 12a i 24 regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej – Mobbing – Wniosek o udzielenie wsparcia – Prawo do bycia wysłuchanym – Oddalenie wniosku o udzielenie wsparcia – Artykuł 41 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Zakres kontroli sądowej

W sprawie C-570/18 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu10 września 2018 r.,

HF, którą reprezentuje adwokat A. Tymen

strona wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Parlament Europejski, który reprezentują E. Taneva oraz T. Lazian, w charakterze pełnomocników,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: A. Arabadjiev, prezes izby, T. von Danwitz i A. Kumin (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: H. Saugmandsgaard Øe,

sekretarz: V. Giacobbo-Peyronnel, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 listopada 2019 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 29 stycznia 2020 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 W odwołaniu strona je wnosząca domaga się uchylenia wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 29 czerwca 2018 r., HF/Parlament (T-218/17, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, EU:T:2018:393), którym Sąd oddalił jej skargę mającą na celu, po pierwsze, stwierdzenie nieważności decyzji Parlamentu Europejskiego z dnia 3 czerwca 2016 r., w której organ upoważniony do

* Język postępowania: francuski.

zawierania umów o pracę tej instytucji oddalił jej wniosek o udzielenie wsparcia złożony w dniu 11 grudnia 2014 r., a po drugie, naprawienie szkody poniesionej przez HF z powodu niezgodnych z prawem działań, których dopuścił ten organ przy rozpatrywaniu wspomnianego wniosku o udzielenie wsparcia.

2 W odwołaniu wzajemnym Parlament wnosi do Trybunału o uchylenie zaskarżonego wyroku z powodu naruszenia przez Sąd prawa w pkt 80, 81 i 123 tego wyroku, o oddalenie skargi w pierwszej instancji oraz o obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania.

Ramy prawne

3 Artykuł 12a regulaminu pracowniczego urzędników Unii Europejskiej (zwanego dalej „regulaminem pracowniczym") stanowi:

„1. Urzędnicy powstrzymują się od jakichkolwiek form nękania psychicznego [mobbingu] oraz molestowania seksualnego.

[…]

3. »Nękanie psychiczne [mobbing]« oznacza niewłaściwe zachowanie, które ma miejsce na przestrzeni pewnego okresu, powtarza się lub ma charakter ciągły, i obejmuje sposób zachowania, wypowiedzi ustne i pisemne, gesty lub inne działania podejmowane umyślnie, które mogą godzić w osobowość, godność lub integralność fizyczną lub psychiczną danej osoby".

4 Artykuł 24 tego regulaminu pracowniczego stanowi:

„Unia wspomaga każdego urzędnika, w szczególności w postępowaniach przeciwko osobom dopuszczającym się gróźb, zniewag, zniesławień lub ataków na osobę lub mienie, na jakie on lub członkowie jego rodziny są narażeni ze względu na zajmowane przez niego stanowisko lub pełnione obowiązki.

Unia solidarnie rekompensuje urzędnikowi szkody poniesione przez niego w takich przypadkach, o ile urzędnik nie spowodował szkody umyślnie lub przez rażące niedbalstwo i nie był w stanie uzyskać odszkodowania od osoby, która szkodę wyrządziła".

5 Zgodnie z art. 90 wspomnianego regulaminu pracowniczego:

„1. Każda osoba, wobec której zastosowanie znajduje niniejszy regulamin pracowniczy, może złożyć organowi powołującemu wniosek o wydanie decyzji w jej sprawie. Organ powiadamia zainteresowaną osobę o wydanej decyzji, wraz z uzasadnieniem, w okresie czterech miesięcy od złożenia wniosku. Jeśli w tym terminie decyzja nie zostanie wydana, uznaje się to za dorozumianą decyzję odmowną, przeciwko której można złożyć zażalenie zgodnie z ust. 2.

2. Każda osoba, wobec której zastosowanie znajduje niniejszy regulamin pracowniczy, może złożyć organowi powołującemu zażalenie przeciwko aktowi, z którym wiążą się niekorzystne dla niej skutki; dotyczy to zarówno przypadku wydania decyzji przez organ powołujący, jak i niezastosowania środka przewidzianego przez niniejszy regulamin pracowniczy. Zażalenie powinno zostać złożone w terminie trzech miesięcy […].

[…]

Organ powiadamia zainteresowaną osobę o swojej decyzji, wraz z uzasadnieniem, w terminie czterech miesięcy od dnia złożenia zażalenia. Jeżeli w tym terminie nie zostanie w odpowiedzi na zażalenie wydana decyzja, uznaje się to za dorozumianą decyzję odmowną, przeciwko której można złożyć skargę zgodnie z art. 91".

Okoliczności powstania sporu

6 Okoliczności powstania sporu zostały przedstawione w pkt 1–33 zaskarżonego wyroku i można je streścić w następujący sposób.

7 W okresie między 2005 r. a 2015 r. HF pracowała w Wydziale ds. Audiowizualnych Dyrekcji Generalnej ds. Komunikacji Parlamentu Europejskiego na podstawie różnych rodzajów umów, jako członek personelu pomocniczego, członek personelu kontraktowego oraz członek personelu tymczasowego.

8 Pismem z dnia 11 grudnia 2014 r. skierowanym do sekretarza generalnego Parlamentu (zwanego dalej „sekretarzem generalnym"), a w kopii do przewodniczącego komitetu doradczego ds. mobbingu i zapobiegania mu w miejscu pracy (zwanego dalej „komitetem doradczym"), jak również do przewodniczącego Parlamentu i do dyrektora generalnego Dyrekcji Generalnej (DG) ds. Personelu Sekretariatu Generalnego Parlamentu (zwanego dalej „dyrektorem generalnym ds. personelu"), wnosząca odwołanie złożyła na podstawie art. 90 ust. 1 regulaminu pracowniczego wniosek o udzielenie wsparcia w rozumieniu art. 24 tego regulaminu pracowniczego (zwany dalej „wnioskiem o udzielenie wsparcia"). Zażądała ona konkretnie podjęcia pilnych działań celem udzielenia jej natychmiastowej ochrony przed domniemanym sprawcą mobbingu oraz wszczęcia przez organ upoważniony do zawierania umów o pracę Parlamentu (zwany dalej „OUZU") dochodzenia administracyjnego celem ustalenia rzeczywistego wystąpienia okoliczności faktycznych.

9 W uzasadnieniu tego wniosku wnosząca odwołanie podniosła, że była ofiarą mobbingu, w rozumieniu art. 12a regulaminu pracowniczego, ze strony kierownika Wydziału ds. Audiowizualnych (zwanego dalej „kierownikiem wydziału"). Mobbing ten wyrażał się poprzez zachowania oraz wypowiedzi ustne i pisemne kierownika wydziału, w szczególności podczas spotkań służbowych.

10 Pismem z dnia 4 lutego 2015 r. dyrektor generalny ds. personelu poinformował wnoszącą odwołanie, że przyjęto na jej rzecz środek polegający na przeniesieniu jej do Wydziału Programu Wizyt, mający na celu odseparowanie jej od kierownika wydziału ds. audiowizualnych.

11 Pismem z dnia 8 grudnia 2015 r. dyrektor generalny ds. personelu poinformował skarżącą o zamiarze uznania jej wniosku o udzielenie wsparcia za bezzasadny, w szczególności po przesłuchaniu przez komitet doradczy kierownika wydziału i 14 innych urzędników i pracowników Wydziału ds. Audiowizualnych.

12 Pismem z dnia 17 grudnia 2015 r. wnosząca odwołanie zażądała przekazania jej sporządzonego przez komitet doradczy sprawozdania, które określiła jako sprawozdanie z „dochodzenia". Powtórzyła to żądanie w piśmie z dnia 5 lutego 2016 r.

13 Pismem z dnia 9 lutego 2016 r. dyrektor generalny ds. personelu wyznaczył wnoszącej odwołanie upływający w dniu 1 kwietnia 2016 r. termin na złożenie uwag w przedmiocie zamiaru oddalenia wniosku o udzielenie wsparcia. Ponadto poinformował ją, że komitet doradczy przedstawił mu jedynie opinię, w której stwierdzono brak mobbingu. W takiej sytuacji jest jego zdaniem normalne, że komitet doradczy nie przekazał jej sprawozdania, o którym mowa w art. 14 przepisów wewnętrznych w zakresie mobbingu, ponieważ komitet doradczy przygotowuje takie sprawozdanie wyłącznie w przypadkach, w których stwierdza istnienie mobbingu.

14 W dniu 1 kwietnia 2016 r. wnosząca odwołanie przedstawiła swoje uwagi na piśmie, w których – podtrzymując twierdzenie, że zachowanie kierownika Wydziału ds. Audiowizualnych w stosunku do niej stanowiło „mobbing" w rozumieniu art. 12a regulaminu pracowniczego – zakwestionowała między innymi stwierdzenie dyrektora generalnego ds. personelu, zgodnie z którym komitet doradczy nie sporządził sprawozdania wspomnianego w art. 14 przepisów wewnętrznych w zakresie mobbingu, ale wydał jedynie opinię. W tym względzie podniosła ona, że odmowa przekazania jej przez dyrektora generalnego ds. personelu wszystkich wniosków komitetu doradczego narusza jej prawo do obrony i pozbawia skuteczności (effet utile) przedstawione przez nią uwagi.

15 Decyzją z dnia 3 czerwca 2016 r. (zwaną dalej „sporną decyzją") dyrektor generalny ds. personelu, działając jako OUZU, oddalił wniosek o udzielenie wsparcia. W decyzji tej wskazał on między innymi, że skarżąca otrzymała pełne i szczegółowe wyjaśnienie powodów, dla których w dniu 8 grudnia 2015 r. zamierzał on oddalić wniosek o udzielenie wsparcia. Ponadto, po pierwsze, dyrektor generalny ds. personelu uznał, że wnoszącej odwołanie nie przysługiwało prawo podmiotowe do otrzymania sprawozdania z dochodzenia, opinii czy protokołów przesłuchania świadków sporządzonych przez komitet doradczy. Po drugie, dyrektor generalny ds. personelu podtrzymał analizę przedstawioną w piśmie z dnia 8 grudnia 2015 r. i w związku z tym postanowił odmówić uznania, że sytuacja opisana przez skarżącą mieściła się w zakresie pojęcia „mobbingu" w rozumieniu art. 12a regulaminu pracowniczego.

16 W dniu 6 września 2016 r. wnosząca odwołanie, na podstawie art. 90 ust. 2 regulaminu pracowniczego, złożyła zażalenie na sporną decyzję. W uzasadnieniu tego zażalenia podniosła naruszenie prawa do obrony, art. 41 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą"), prawa do bycia wysłuchanym i zasady kontradyktoryjności, a także nieprawidłowości w postępowaniu prowadzonym przez komitet doradczy, oczywiste błędy w ocenie, naruszenie art. 12a i 24 regulaminu pracowniczego oraz naruszenie obowiązku udzielenia wsparcia oraz obowiązku dbałości.

17 Decyzją z dnia 4 stycznia 2017 r. sekretarz generalny, działając jako OUZU, oddalił to zażalenie.

18 Jeśli chodzi o zarzut szczegółowy wnoszącej odwołanie dotyczący braku przekazania przez OUZU sprawozdania sporządzonego przez komitet doradczy i protokołów przesłuchania świadków, sekretarz generalny stwierdził w szczególności, że w świetle orzecznictwa wynikającego z wyroków z dnia 11 lipca 2013 r., Tzirani/Komisja (F-46/11, EU:F:2013:115) i z dnia 23 września 2015 r., Cerafogli/EBC (T-114/13 P, EU:T:2015:678) nie istnieje obowiązek przekazania przez OUZU owych dokumentów skarżącej, w szczególności dlatego, że w Parlamencie komitet doradczy powinien pracować w sposób jak najbardziej poufny, a jego prace są tajne. Dla zagwarantowania swobody wypowiedzi wszystkim podmiotom, w tym świadkom, przekazanie wnoszącej odwołanie owych dokumentów przez OUZU jest niemożliwe.

19 Co się tyczy istnienia w niniejszej sprawie przypadku „mobbingu" w rozumieniu art. 12a ust. 3 regulaminu pracowniczego sekretarz generalny uznał, że „fakty przytoczone przez [wnoszącą odwołanie], rozpatrywane całościowo, nie wydają się stanowić niewłaściwego zachowania kierownika wydziału wobec podwładnej".

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

20 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 12 kwietnia 2017 r. wnosząca odwołanie wniosła skargę mającą na celu, po pierwsze, stwierdzenie nieważności decyzji Parlamentu z dnia 3 czerwca 2016 r., na mocy której OUZU oddalił jej wniosek o udzielenie wsparcia złożony w dniu 11 grudnia 2014 r., oraz po drugie, o naprawienie szkody, jakiej w swej ocenie doznała z powodu nieprawidłowości, których dopuścił się ten organ przy rozpatrywaniu tego wniosku.

21 Na poparcie żądania stwierdzenia nieważności wnosząca odwołanie podniosła trzy zarzuty, dotyczące: pierwszy – naruszenia prawa do obrony, art. 41 karty, prawa do bycia wysłuchanym i zasady kontradyktoryjności; drugi – błędów proceduralnych w postępowaniu prowadzonym przez komitet doradczy, a dokładniej tego, że postępowanie prowadzone przez komitet doradczy było nieprawidłowe i stronnicze, oraz trzeci – oczywistych błędów w ocenie, naruszenia obowiązku udzielenia wsparcia oraz obowiązku dbałości, jak również naruszenia art. 12a i 24 regulaminu pracowniczego.

22 W uzasadnieniu swoich dotyczących naprawienia krzywdy wnosząca odwołanie podnosiła, że doznała krzywdy z powodu nieprawidłowości popełnionych przez OUZU przy rozpatrywaniu wniosku o udzielenie wsparcia. Z tego powodu wniosła o zasądzenie na jej rzecz kwoty 70 000 EUR tytułem zadośćuczynienia. Ponadto skarżąca domagała się dodatkowej kwoty 20 000 EUR jako zadośćuczynienia za krzywdę wynikającą z nieprawidłowości, którymi dotknięte było dochodzenie, konkretnie w odniesieniu do prac komitetu doradczego. Otóż zdaniem wnoszącej odwołanie OUZU naruszył w szczególności zasadę rozsądnego terminu przy rozpatrywaniu jej wniosku o udzielenie wsparcia.

23 Zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił skargę w całości jako bezzasadną.

Żądania stron

Żądania w postępowaniu odwoławczym

24 Wnosząca odwołanie wnosi w nim do Trybunału o:

– uchylenie zaskarżonego wyroku, a w konsekwencji

– uwzględnienie żądań przedstawionych przez nią w pierwszej instancji;

– stwierdzenie nieważności spornej decyzji;

– zasądzenie od Parlamentu zadośćuczynienia za krzywdę, oszacowaną ex aequo et bono na kwotę 90 000 EUR; oraz

– obciążenie Parlamentu wszystkimi kosztami postępowania w obu instancjach.

25 Parlament wnosi do Trybunału o:

– uznanie odwołania za bezzasadne;

– obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania.

Żądania w postępowaniu z odwołania wzajemnego

26 W odwołaniu wzajemnym Parlament wnosi do Trybunału o:

– uchylenie zaskarżonego wyroku;

– wydanie rozstrzygnięcia co do istoty i oddalenie skargi; oraz

– obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania.

27 Wnosząca odwołanie wnosi do Trybunału o:

– utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku w części dotyczącej reguł określonych w pkt 80, 81 i 123 tego wyroku;

– uchylenie zaskarżonego wyroku w części oddalającej żądania wnoszącej odwołanie; i w konsekwencji

– uwzględnienie żądań przedstawionych przez nią w pierwszej instancji;

– stwierdzenie nieważności spornej decyzji;

– zasądzenie od Parlamentu zadośćuczynienia za krzywdę, oszacowaną ex aequo et bono na kwotę 90 000 EUR; oraz

– obciążenie Parlamentu wszystkimi kosztami postępowania w obu instancjach.

W przedmiocie odwołania wzajemnego

Argumentacja stron

28 Na poparcie odwołania wzajemnego Parlament podnosi dwa zarzuty, z których pierwszy dotyczy naruszenia prawa przez Sąd poprzez orzeczenie w pkt 81 zaskarżonego wyroku, że instytucja ta powinna była przekazać HF opinię komitetu doradczego, a drugi – naruszenia prawa w pkt 123 zaskarżonego wyroku polegające na tym, że sąd nie ograniczył się do badania oczywistego błędu w ocenie.

29 Skarżąca kwestionuje tę argumentację.

Ocena Trybunału

30 Najpierw należy przypomnieć, że Trybunał powinien rozpoznać z urzędu każdą kwestię dotyczącą dopuszczalności odwołania lub zarzutów odwołania (zob. podobnie wyrok z dnia 28 lutego 2008 r., Neirinck/Komisja, C-17/07 P, EU:C:2008:134, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).

31 W tej kwestii należy wskazać, że po pierwsze, na podstawie art. 56 akapity pierwszy i drugi statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie do Trybunału Sprawiedliwości od orzeczeń Sądu kończących postępowanie w sprawie może wnieść do każda strona, której żądania nie zostały, w całości lub w części, uwzględnione.

32 Po drugie, art. 178 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej stanowi, że żądania odwołania wzajemnego mają na celu uchylenie, w całości lub w części, orzeczenia Sądu.

33 W niniejszej sprawie, jak wskazał w istocie rzecznik generalny w pkt 37 opinii, skoro Sąd oddalił skargę wnoszącej odwołanie, jak i jej żądanie stwierdzenia nieważności spornej decyzji, nie sposób przyjąć, że żądania Parlamentu nie zostały uwzględnione.

34 Ponieważ oba zarzuty odwołania wzajemnego zmierzają wyłącznie do doprowadzenia do zastąpienia uzasadnienia w zakresie analizy przeprowadzonej przez Sąd w pkt 80, 81 i 123 zaskarżonego wyroku, zarzutów tych nie można uwzględnić (zob. podobnie wyrok z dnia 27 marca 2019 r., Canadian Solar Emea i in./Rada, C-236/17 P, EU:C:2019:258, pkt 75, a także przytoczone tam orzecznictwo).

35 Wynika stąd, że oba zarzuty odwołania wzajemnego należy odrzucić jako niedopuszczalne.

36 Jeżeli chodzi o żądanie Parlamentu dotyczące rozstrzygnięcia o kosztach, wystarczy przypomnieć, że na mocy art. 58 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie nie może dotyczyć wyłącznie ustalenia wysokości kosztów postępowania lub wskazania strony je ponoszącej. Skoro zaś oba zarzuty odwołania wzajemnego są niedopuszczalne, żądania tego nie można uwzględnić.

37 W świetle powyższych rozważań odwołanie wzajemne należy odrzucić w całości.

W przedmiocie odwołania głównego

38 Na poparcie odwołania wnosząca je podnosi trzy zarzuty. Zarzut pierwszy jest oparty na naruszeniu prawa dostępu do bycia wysłuchanym, o którym mowa w art. 41 ust. 2 lit. a) karty. Zarzut drugi dotyczy naruszenia art. 41 ust. 1 karty i spoczywającego na Sądzie obowiązku uzasadnienia, jak również przeinaczenia treści akt i jej argumentów. Zarzut trzeci dotyczy naruszenia art. 31 ust. 1 karty, art. 12a ust. 1 i 3 regulaminu pracowniczego, a także art. 24 tego regulaminu pracowniczego.

Argumentacja stron

39 Zdaniem wnoszącej odwołanie, w pierwszej kolejności, Sąd naruszył art. 12a ust. 1 i 3 regulaminu pracowniczego oraz art. 24 tego regulaminu pracowniczego w ten sposób, że w pkt 84 i 85 zaskarżonego wyroku wziął pod uwagę tylko jeden z celów wniosku o udzielenie wsparcia, mianowicie cel polegający na przywróceniu spokoju danej służby, nie uwzględniając innego z tych celów, przypomnianego wszakże w pkt 83 tego wyroku, mianowicie konkretnego wdrożenia zakazu wszelkiej formy mobbingu.

40 W drugiej kolejności jej zdaniem zaskarżony wyrok jest dotknięty wadami w postaci braku uzasadnienia i wewnętrznej sprzeczności, ponieważ Sąd uznał, że protokołów zeznań świadków nie należało udostępniać wnoszącej odwołanie w celu ochrony anonimowości tych świadków. Podczas gdy Sąd wskazał bowiem w pkt 80 zaskarżonego wyroku, że opinię komitetu doradczego można było sporządzić w formie niepoufnej, z poszanowaniem anonimowości przyznanej świadkom, Sąd nie zajął stanowiska w tej kwestii w odniesieniu do protokołów przesłuchań. Tak więc Sąd, bez wyjaśnienia, nie zastosował do dwóch rozpatrywanych dokumentów tych samych kryteriów odnośnie do możliwości ich udostępnienia. Zdaniem wnoszącej odwołanie Sąd również sam sobie zaprzeczył, nie biorąc pod uwagę możliwości zanonimizowania protokołów przesłuchań świadków, mimo że zarówno do udostępnienia opinii komitetu doradczego jak i protokołów przesłuchań stosuje się ten sam cel polegający na zapewnieniu anonimowości świadków.

41 Zdaniem wnoszącej odwołanie w zakresie, w jakim nieprawidłowości stwierdzone przez nią w pkt 83–85 zaskarżonego wyroku doprowadziły do orzeczenia przez Sąd, że protokołów zeznań świadków nie należało jej udostępniać przed przedstawieniem przez nią uwag, Sąd naruszył w ten sposób art. 41 ust. 2 lit. a) karty oraz jej prawo do bycia wysłuchaną.

42 W trzeciej kolejności wnosząca odwołanie podnosi zasadniczo, że w pkt 89 zaskarżonego wyroku Sąd, przyznając, że w celu rozpoznania wniosku o udzielenie wsparcia OUZU potrzebował protokołów zeznań w celu uzupełnienia zwięzłej opinii komitetu doradczego, w sposób dorozumiany, lecz nieunikniony przyjął, że jej prawo do bycia wysłuchaną nie zostało zapewnione.

43 W czwartej kolejności wnosząca odwołanie wskazuje w istocie, że mimo iż w pkt 90 zaskarżonego wyroku Sąd przyjął, że w trakcie postępowania spornego przedstawiła ona nowe argumenty oparte na protokołach z przesłuchań, które mogły spowodować odmienne rozstrzygnięcie wniosku o udzielenie

wsparcia, orzekł on, że nie miało miejsca żadne naruszenie prawa do bycia wysłuchanym. Zdaniem wnoszącej odwołanie ta ocena Sądu opiera się na błędnym założeniu, że protokołów przesłuchań nie należało jej udostępniać.

44 Parlament w odpowiedzi wskazuje w istocie, że zarzut pierwszy należy oddalić jako bezzasadny.

45 Parlament w pierwszej kolejności twierdzi, że zgodnie z art. 41 ust. 2 lit. b) karty poufność jest prawnie uzasadnioną granicą prawa do bycia wysłuchanym.

46 W tej kwestii Parlament uściśla, że w trakcie dochodzeń administracyjnych zagwarantowanie poufności zeznań jest konieczne, w celu zagwarantowania świadkom swobody wypowiedzi, nie tylko w odniesieniu domniemanego sprawcy mobbingu, ale także w odniesieniu do osoby składającej skargę. Po pierwsze bowiem, ewentualne zniesienie tej poufności, zwłaszcza w trakcie postępowania spornego, mogłoby utrudnić prowadzenie neutralnych i obiektywnych dochodzeń, korzystających ze swobodnej współpracy osób dobrowolnie zeznających w charakterze świadków. Po drugie, poufność daje tym świadkom gwarancje, ponieważ w ten sposób dysponują oni zabezpieczeniem, że nie będą musieli stawiać czoła ani odwetowi, ani naciskom ze strony zaangażowanych osób.

47 Parlament dodaje, że zgodnie z jego wewnętrznymi przepisami w tej dziedzinie przewodniczący komitetu doradczego zapewnia świadkom poufność ich zeznań.

48 W drugiej kolejności Parlament wskazuje, że cel polegający na przywróceniu spokoju służby jest celem uzupełniającym i nierozłącznie związanym z celem, jakim jest spowodowanie ustania mobbingu. Tak więc zniesienie poufności mogłoby potencjalnie prowadzić do konfliktów wewnątrz służby, rozbudzając ponownie ewentualną wrogość w jej ramach. Wnosząca odwołanie nie może zatem jego zdaniem utrzymywać, że Sąd nie wziął pod uwagę drugiego z tych celów.

49 W trzeciej kolejności Parlament podkreśla, że anonimizacja przesłuchania, to jest usunięcie nazwisk świadków, nie jest wystarczająca, by uniemożliwić identyfikację osoby składającej zeznanie, ponieważ świadka można zidentyfikować również poprzez powiązanie informacji, a zwłaszcza poprzez same fakty, które świadek potwierdza.

50 W czwartej kolejności Parlament twierdzi, że wnoszącej odwołanie w pełni umożliwiono skorzystanie z prawa do bycia wysłuchaną na podstawie art. 41 karty w dniu 1 kwietnia 2016 r., ponieważ w tym dniu poinformowano ją o powodach, na których administracja opierała swój zamiar oddalenia wniosku o udzielenie wsparcia. W tym kontekście Parlament przypomina, że zdaniem sądu Unii w dziedzinie wsparcia w przypadku mobbingu autor wniosku o udzielenie wsparcia nie korzysta z ochrony prawnej równie szerokiej jak ochrona przysługująca w ramach prawa do obrony, lecz – w celu poszanowania prawa do dobrej administracji – korzysta z prawa do bycia wysłuchanym zgodnie z art. 41 ust. 2 lit. a).

51 Tym samym prawidłowa wykładnia art. 41 karty oznacza jego zdaniem, że wnosząca ma prawo do otrzymania nie wszystkich dokumentów sporządzonych w ramach rozpoznawania jej wniosku o udzielenie wsparcia, lecz jedynie informacji o powodach, na których administracja opierała swój zamiar oddalenia wniosku o udzielenie wsparcia. Wynika stąd, że wnosząca odwołanie nie mogła mieć dostępu do protokołów z przesłuchań z tytułu wykonywania prawa do bycia wysłuchaną.

52 W piątej kolejności, w odniesieniu do zastrzeżenia wnoszącej odwołanie do pkt 90 zaskarżonego wyroku, Parlament uważa, że ma ono znaczenia dla sprawy, ponieważ w każdym wypadku wnosząca odwołanie nie może mieć dostępu do zeznań, które ze swej istoty są poufne. Nawet przy założeniu, że wnoszącej odwołanie przysługiwałoby takie prawo, Parlament uważa, że nie przedstawiła ona żadnego nowego argumentu, który mógłby mieć wpływ na decyzję dyrektora generalnego ds. personelu z dnia 3 czerwca 2016 r. o oddaleniu wniosku o udzielenie wsparcia.

Ocena Trybunału

53 W ramach zarzutu pierwszego wnosząca odwołanie podnosi w istocie, że Sąd naruszył prawo do bycia wysłuchanym gwarantowane w art. 41 ust. 2 lit. a) karty w zakresie, w jakim uznał, że fakt odmówienia jej dostępu, przed wydaniem spornej decyzji, do protokołów zeznań świadków sporządzonych przez komitet doradczy nie jest sprzeczny z tym postanowieniem.

54 W pierwszej kolejności należy zauważyć, że wnosząca odwołanie oczywiście została wysłuchana przez OUZU na podstawie pisma z dnia 8 grudnia 2015 r., wyjaśniającego powody, dla których dyrektor generalny ds. personelu zamierzał oddalić jej wniosek o udzielenie wsparcia. Jednak skarżąca nie dysponowała ani opinią komitetu doradczego, ani protokołami przesłuchań prowadzonych przez ten komitet w celu przedstawienia swoich uwag w przedmiocie podstaw powołanych w tym piśmie przez OUZU w perspektywie oddalenia wniosku o udzielenie wsparcia.

55 W drugiej kolejności, jak przypomniał Sąd w pkt 73 i 74 zaskarżonego wyroku, sporna decyzja – ponieważ oddala wniosek o udzielenie wsparcia, a tym samym stwierdza brak mobbingu – stanowi zastosowany wobec wnoszącej odwołanie indywidualny środek mogący negatywnie wpłynąć na jej sytuację w rozumieniu art. 41 ust. 2 karty.

56 W trzeciej kolejności należy uściślić, że w ramach postępowania takiego jak tu rozpatrywane, domniemana ofiara mobbingu może powoływać się na prawo do bycia wysłuchaną zgodnie z zasadą dobrej administracji. Artykuł 41 karty, zatytułowany „Prawo do dobrej administracji", stanowi bowiem w ust. 1, że każdy ma prawo do bezstronnego i sprawiedliwego rozpatrzenia swojej sprawy w rozsądnym terminie przez instytucje i organy Unii.

57 Ponadto, zgodnie z art. 41 ust. 2 karty, prawo do dobrej administracji obejmuje między innymi prawo każdego do bycia wysłuchanym, zanim zostaną podjęte indywidualne środki mogące negatywnie wpłynąć na jego sytuację, prawo każdego do dostępu do akt swojej sprawy, przy poszanowaniu uprawnionych interesów poufności oraz tajemnicy zawodowej i handlowej, jak również obowiązek uzasadniania przez administrację jej decyzji.

58 W szczególności prawo do bycia wysłuchanym gwarantuje każdej osobie możliwość użytecznego i skutecznego przedstawienia jej stanowiska w trakcie postępowania administracyjnego przed wydaniem jakiejkolwiek decyzji, która mogłaby negatywnie wpłynąć na jej interesy (zob. wyrok z dnia 4 kwietnia 2019 r., OZ/EBI, C-558/17 P, EU:C:2019:289, pkt 53).

59 Do Trybunału należy zatem ustalenie, czy Sąd naruszył prawo, orzekając w pkt 82–87 zaskarżonego wyroku, że prawo do bycia wysłuchanym nie oznaczało obowiązku przekazania wnoszącej odwołanie protokołów przesłuchań świadków przed wydaniem zaskarżonej decyzji. W tej kwestii Sąd stwierdził, że co do zasady w celu zapewnienia skutecznego wdrożenia zakazu wszelkiej formy mobbingu w miejscu pracy jest dopuszczalne, by administracja przewidziała możliwość zapewnienia świadkom godzącym się na przedstawienie swego opisu spornych okoliczności domniemanego przypadku nękania, że ich zeznania pozostaną poufne zarówno wobec osoby podejrzewanej o stosowanie mobbingu, jak i domniemanej ofiary.

60 Trybunał stwierdził już, że w sporach dotyczących mobbingu, w których uczestniczą urzędnicy europejscy, osoba, która złożyła skargę na mobbing do dyrekcji ds. personelu, ma prawo – w celu skutecznego przedstawienia danej instytucji swoich uwag przed wydaniem decyzji przez tę instytucję – do otrzymania przynajmniej streszczenia oświadczeń osoby oskarżanej o mobbing i różnych świadków przesłuchanych w toku dochodzenia, przy czym przekazanie tego streszczenia powinno nastąpić, w stosownych przypadkach, z poszanowaniem uzasadnionych interesów poufności. Trybunał wskazał, że owo prawo istnieje w zakresie, w jakim owe oświadczenia zostały wykorzystane w sprawozdaniu

przekazanym organowi, który wydał decyzję o nienadaniu skardze biegu i zawierającą zalecenia, na których oparł on swoją decyzję (zob. podobnie wyrok z dnia 4 kwietnia 2019 r., OZ/EBI, C-558/17 P, EU:C:2019:289, pkt 57).

61 W niniejszej sprawie z pkt 80 i 89 zaskarżonego wyroku wynika, że na potrzeby rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o udzielenie wsparcia OUZU posiadał nie tylko opinię komitetu doradczego, ale również protokoły przesłuchania świadków, które dawały mu pełny i szczegółowy obraz prawdziwości faktów oraz ich postrzegania przez poszczególnych pracowników rozpatrywanego wydziału.

62 Jak wskazał rzecznik generalny w pkt 62 opinii, w zakresie, w jakim OUZU wziął pod uwagę protokoły przesłuchania w celu wydania spornej decyzji, istotne było to, by wnosząca odwołanie mogła zająć stanowisko w odniesieniu do nich. Tak więc wnosząca odwołanie miała prawo, w celu skutecznego przedstawienia swoich uwag, do otrzymania przynajmniej streszczenia opinii komitetu doradczego, jak i protokołów przesłuchań świadków w zakresie, w jakim OUZU oparł swoją decyzję na tych dokumentach.

63 Udostępnienie wnoszącej odwołanie rzeczonych dokumentów powinno było jednak nastąpić z poszanowaniem uzasadnionych interesów poufności, które należy wyważyć z prawem do bycia wysłuchanym (zob. podobnie wyrok z dnia 4 kwietnia 2019 r., OZ/EBI, C-558/17 P, EU:C:2019:289, pkt 57).

64 W pkt 83 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że było dopuszczalne, by administracja przewidziała możliwość zagwarantowania świadkom przesłuchanym w ramach dochodzenia, że ich zeznania pozostaną poufne.

65 Owa swoboda przyznana administracji niekoniecznie jest nie do pogodzenia z poszanowaniem prawa osoby, która ujawniła czyny stanowiące mobbing, do bycia wysłuchaną.

66 W celu zapewnienia poufności zeznań oraz celów, które poufność ta chroni, można – upewniając się, jak to podkreślił rzecznik generalny w pkt 71 opinii, że wysłuchanie wnoszącej odwołanie przed niekorzystnej dla niej decyzji jest skuteczne – posłużyć się pewnymi technikami, takimi jak anonimizacja, a nawet ujawnienie istoty zeznań w formie streszczenia czy też zamaskowanie pewnych części tych zeznań (zob. podobnie wyrok z dnia 4 kwietnia 2019 r., OZ/EBI, C-558/17 P, EU:C:2019:289, pkt 59).

67 Sąd uznał zatem, że OUZU nie naruszył prawa wnoszącej odwołanie do bycia wysłuchaną poprzez to, że odmówił przekazania jej protokołów zeznań świadków przed wydaniem spornej decyzji, nie starając się sprawdzić, czy było możliwe pogodzenie z tym prawem uzasadnionych interesów poufności.

68 Ponadto należy podkreślić, że techniki takie jak wspomniane w pkt 66 niniejszego wyroku zostały wykorzystane właśnie w toku postępowania przed Sądem, który nakazał Parlamentowi przedłożenie zanonimizowanej wersji przedmiotowych protokołów, w części zamaskowanych.

69 Tym samym, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 76 opinii, Sąd naruszył prawo, powstrzymując się od stwierdzenia, iż okoliczność, że wnosząca odwołanie nie otrzymała przynajmniej zanonimizowanego streszczenia oświadczeń różnych świadków i że nie mogła zostać wysłuchana w ich przedmiocie, a tym samym nie miała możliwości skutecznego przedstawienia uwag na temat ich treści przed wydaniem przez dyrektora ds. personalnych spornej decyzji, która negatywnie wpływała na jej sytuację, była sprzeczna z wymogami art. 41 karty.

70 Z powyższych rozważań wynika, że pierwszy zarzut odwołania głównego należy uwzględnić i na tej podstawie uchylić zaskarżony wyrok w całości, bez potrzeby badania pozostałych argumentów podniesionych przez wnoszącą odwołanie w ramach tego zarzutu ani pozostałych zarzutów odwołania głównego.

W przedmiocie skargi przed Sądem

71 Zgodnie z art. 61 akapit pierwszy zdanie drugie statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w przypadku uchylenia orzeczenia Sądu Trybunał może wydać orzeczenie ostateczne w sprawie, jeśli stan postępowania na to pozwala.

72 Należy przypomnieć, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, że naruszenie prawa do obrony, a w szczególności prawa do bycia wysłuchanym, uzasadnia stwierdzenie nieważności decyzji wydanej w wyniku postępowania jedynie wówczas, gdy w braku tej nieprawidłowości postępowanie mogłoby się zakończyć innym rozstrzygnięciem (wyroki: z dnia 10 września 2013 r., G. i R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, pkt 38; a także z dnia 4 kwietnia 2019 r., OZ/EBI, C-558/17 P, EU:C:2019:289, pkt 76).

73 W niniejszej sprawie, jak wynika z pkt 69 niniejszego wyroku, okoliczność, że wnosząca odwołanie nie otrzymała przynajmniej zanonimizowanego streszczenia oświadczeń różnych świadków i nie mogła zostać wysłuchana w ich przedmiocie, a tym samym nie miała możliwości skutecznego przedstawienia uwag na temat ich treści przed wydaniem przez dyrektora ds. personalnych spornej decyzji, która negatywnie wpływała na jej sytuację, stanowiła naruszenie art. 41 karty. Jak wskazał rzecznik generalny w pkt 121–123 opinii, ten brak udostępnienia stanowi nieprawidłowość, która nieuchronnie wpłynęła zarówno na sprawozdanie komitetu doradczego, jak i na sporną decyzję. Gdyby bowiem skarżącej umożliwiono skuteczne jej wysłuchanie, mogłaby ona przekonać dyrektora generalnego ds. personelu, że możliwa jest inna, kluczowa dla tej decyzji, ocena faktów i rożnych elementów kontekstu i że możliwe jest wyważenie ich w odmienny sposób.

74 Nie można zatem wykluczyć wydania przez dyrektora generalnego ds. personelu pozytywnej decyzji w przedmiocie złożonego przez wnoszącą odwołanie wniosku o udzielenie wsparcia.

75 Należy zatem stwierdzić nieważność spornej decyzji.

76 W odniesieniu do zgłoszonych przez wnoszącą odwołanie żądań dotyczących naprawienia krzywdy należy zauważyć, że stwierdzenie nieważności spornej decyzji stanowi odpowiednie zadośćuczynienie za krzywdę, jakiej wnosząca odwołanie mogła doznać w niniejszej sprawie.

77 Żądania zmierzające do naprawienia tej krzywdy są więc bezprzedmiotowe i nie ma potrzeby orzekania w tej kwestii (zob. podobnie wyrok z dnia 4 kwietnia 2019 r., OZ/EBI, C-558/17 P, EU:C:2019:289, pkt 81).

78 W tych okolicznościach żądania zgłoszone przez wnoszącą odwołanie w celu uzyskania zadośćuczynienia należy oddalić.

W przedmiocie kosztów

79 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem jeżeli odwołanie jest zasadne i Trybunał wydaje orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, rozstrzyga on również o kosztach.

80 Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę.

81 Ponieważ Parlament przegrał sprawę w zasadniczej części, zgodnie z żądaniem wnoszącej odwołanie należy obciążyć go jego własnymi kosztami oraz kosztami poniesionymi przez wnoszącą odwołanie, tak w postępowaniu w pierwszej instancji, jak i w postępowaniu odwoławczym.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

1) Wyrok Sądu Unii Europejskiej z dnia 29 czerwca 2018 r., HF/Parlament (T-218/17, EU:T:2018:393) zostaje uchylony.

2) Stwierdza się nieważność decyzji dyrektora generalnego ds. personelu Parlamentu Europejskiego, działającego w charakterze organu upoważnionego do zawierania umów o pracę tej instytucji, z dnia 3 czerwca 2016 r. o oddaleniu złożonego przez HF wniosku o udzielenie wsparcia w rozumieniu art. 24 regulaminu pracowniczego Unii Europejskiej.

3) W pozostałym zakresie skarga zostaje oddalona.

4) Parlament Europejski zostaje obciążony własnymi kosztami oraz kosztami poniesionymi przez HF, zarówno w postępowaniu w pierwszej instancji, jak i w postępowaniu odwoławczym.

Podpisy